

Оніщенко І. О.
Аспірантка ДВНЗ “Університет
банківської справи”

ІНФОРМАЦІЙНА ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: МІЖНАРОДНІ РЕЙТИНГИ

На сьогодні український фінансовий сектор, в умовах глобалізації, зазнає як позитивних так і негативних трансформацій, національний фінансовий ринок намагається вдало залучитися до світового економічного простору. Про це свідчать заяви від українських політиків, економістів, фінансистів, лідерів антикорупційних спілок, які лунають з ЗМІ. Підтримка прозорості інформації наблизить Україну до міжнародних стандартів та поверне довіру серед українських громадян та іноземних партнерів.

Окремі аспекти оцінки інформаційної транспарентності в умовах глобалізації розкриті в дослідженнях та працях вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як: І. П. Мігус, Н.В. Дудченко [1], Я.С. Андрєєва [2], К.К. Мельник [3], Д.А. Файєр [4], S. Eijffinger, P. Geraats, Абдель-халік А. Рашад, Х. ван Грюнінг, М. Коент та інші. Проте в згаданих наукових працях немає єдиного підходу до вимірювання інформаційної прозорості та методів її підтримки.

Для оцінки рівня інформаційної транспарентності на практиці застосовуються показники, які не прямо, а опосередковано можуть бути прийняті в якості вимірників, оскільки на сьогодні не існує єдиного показника або системи показників, які дозволяють її виміряти. Тому оцінка інформаційної транспарентності на рівні країни в цілому базується на оцінюваннях незалежних організацій або рейтингових агентств (частіше вимірювання базуються на порівняннях характеристик різних держав)

Одним з найбільш популярних методів оцінки інформаційної транспарентності на рівні держави є індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI), який визначається неурядовою міжнародною антикорупційною організацією Transparency International з 1995 року. За результатами досліджень у 2018 для України індекс CPI становить 32, таким чином наша держава займає 120 місце зі 180. В 2017 році Україна отримала 30 балів та займала 130 сходинку, отже залишилася на рівні тотально корумпованих держав [5].

Не менш важливим фактором для забезпечення та гарантування транспарентності економіки країни є умови ведення бізнесу, а точніше наскільки вони є сприятливими. Оцінку за поданим критерієм здійснює

рейтинг, який щорічно оприлюднює World Bank, який має назву – «Doing Business». Серед 190 країн в 2018 році Україна зайняла 76 сходинку між Бутаном та Киргизстаном. А вже в 2019 році Україна зайняла 71 позицію серед 190 країн.

Дослідники Світового банку відзначають, що просунутися в рейтингу Україні дозволили покращення в показниках захисту міноритарних акціонерів (з 81 в минулому році до 72 пзії в нинішньому рейтингу), спрощення в частині отримання дозволів на будівництво шляхом збільшення внеску в міські соціальні фонди і розвиток інженерно-транспортної інфраструктури (зростання з 35 до 30 місця). Крім того, відзначено поліпшення в частині міжнародної торгівлі - Україна зробила торгівлю через кордони простіше, виключивши перевірку вимог до автозапчастинами з повноважень Державної служби експортного контролю (просування зі 119 на 78 місце). В Україні також спростили процедуру суперечок щодо виконання контрактів, що дозволило переміститися за цим показником з 82 на 57 позицію. Незначне поліпшення також зафіксовано за показником реєстрації власності: +1 позиція (з 64 на 63 місце). Решта критеріїв (система сплати податків, реєстрація бізнесу, доступ до електроенергії, доступ до кредитів, дозвіл неплатоспроможності), згідно зі звітом, стримують просування України в рейтингу - їх показники погіршилися. Якщо говорити про місце серед країн-сусідів і країн пострадянського простору, то позиції країни чи не найнижчі. Гірше, ніж в Україні, з веденням бізнесу тільки в Узбекистані і Таджикистані. При цьому в п'ятірку кращих країн пострадянського простарнство увійшли Грузія (6 місце в загальному рейтингу), країни Балтії Литва (14 позиція), Естонія (16 місце), Латвія (19 позиція в загальному рейтингу).

Незначне підвищення України власної позиції в рейтингу «Doing Business» є свідченням невеличких кроків в бік покращення – вдосконалення нормативно-правового середовища, яке перебуває в стадії реформ та намагається забезпечити прозорість у веденні бізнесу. Проте серед інших провідних країн – Україна займає достатньо низькі позиції [6].

Більшість негативних тенденцій в економіці України пов'язані перш за все неспроможністю чинної влади контролювати економічну, правову, політичну, демографічну ситуації в країні. З 2005 року Фонд миру спільно з журналом «Foreign Policy» оприлюднює рейтинг нестійкості держав (Fragile States Index, FSI). Саме цей індекс призначений для оцінювання дієвості влади в кожній країні, яке ґрунтується на 12 показниках, що об'єднані в 3 категорії: економічні показники, соціальні показники та політичні показники. За рейтингом FSI в 2017 році Україна отримала 74 бали в загальній сумі (найвищий показник у Фінляндії – 18,7; найнижчий у Південного Судану - 113,9), посівши 90 сходинку з 178 та потрапила в категорію країн, які за цим рейтингом характеризуються як група країн з

небезпечним рівнем ризику та низьким рівнем стабільності. В 2018 році Україна посіла 87 сходинку з результатом – 72,56 балів. Тобто, протягом 2017-2018 рр. Україна досить низькими темпами намагається покращити свої позиції [7].

За останні роки Україна зробила ряд кроків у напрямку покращення інформаційної транспарентності фінансового сектору. Прийнято важливі нормативні документи, зокрема Закон України «Про відкритість використання публічних коштів», Стратегію підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки, створено єдиний державний веб-портал відкритих даних, єдиний веб-портал використання публічних коштів, електронну систему у сфері публічних закупівель PROZORRO, портал «Відкритий бюджет» тощо. Проте, цих кроків недостатньо, оскільки позиції України в міжнародних рейтингах за ступенем прозорості, залишаються низькими, що свідчить про значне відставання української економіки від інших країн. Саме тому, питання підвищення рівня інформаційної транспарентності фінансового сектору України залишається відкритим та потребує більш детальної уваги особливо до успішних міжнародних практик та технологій підвищення транспарентності інформації в умовах глобалізації.

Література

1. Мігус І. П., Дудченко Н. В. Транспарентність банку як складова механізму забезпечення його економічної безпеки / Мігус І. П., Дудченко Н. В.//Бізнесінформ №10.-2013 р.-С.322-327
2. Андреева Я.С. Транспарентність кредитної діяльності банків: необхідність, сутність, властивості /Я.С. Андреева// Вісник Хмельницького національного університету 2014, №2. Т.2 .-С.112
3. Мельник К. К. Транспарентність як необхідна умова забезпечення ефективності системи комунікацій центрального банку / К. К. Мельник //Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. — 2010. —Вип. 29. — С. 23–29
4. Файєр Д.А. Проблема тінізації фінансових потоків та легалізація тіньового капіталу в умовах глобалізації / Д.А. Файєр// Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11571/30-Faer.pdf?sequence=1>
5. ІНДЕКС СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ-2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ti-ukraine.org/research/index-spryjnyattya-koruptsiyi-2018/>
6. Рейтинг «Doing Business» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://russian.doingbusiness.org/>

7. The Fragile States Index [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://fundforpeace.org/fsi/indicators/>